

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

**Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

Δ/νσις: Ἰωάννου Γενναδίου 14 – 115 21, Ἀθήναι
Τηλ. 210-72.72.204, Fax 210-72.72.210, e-mail: contact@ecclesia.gr

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

**τῆς Α.Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος
κ. Ἱερωνύμου
κατά τήν Τακτική Σύναξη τῆς Ἱεραρχίας
τήν 4ην/10/2022**

ΟΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΡΓΗΣΑΝ ΝΑ ΕΡΘΟΥΝ

Α΄

Ἀδελφοί μου,

Θά ἤθελα ἐν πρώτοις νά ζητήσω συγγνώμη διότι σέ ὅσα προτίθεμαι νά σᾶς ἀνακοινώσω καί νά σᾶς προτείνω, ἀναμειγνύονται καί προσωπικά μου βιώματα.

Πέρασαν πενήντα πέντε (55) χρόνια ἀπό τότε πού ὁ γέροντάς μου Νικόδημος Γραικός, αὐτός ὁ ἅγιος κληρικός, μοῦ ἄνοιξε τόν δρόμο τῆς Ἱερωσύνης. Σέ λίγο συμπληρώνονται δέκα πέντε (15) χρόνια ἀπό τότε

πού τό σῶμα τῆς Ἱεραρχίας μας μέ ἐξέλεξε Ἀρχιεπίσκοπο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Πενήντα πέντε χρόνια ἐργάτης στόν ἀμπελῶνα τῆς Ἐκκλησίας.

Πλούσια τά πνευματικά ὀφέλη καί οἱ ἐμπειρίες πολλές κοντά στόν μακαριστό Ἀρχιεπίσκοπο Σεραφεῖμ. Τεράστια τά προβλήματα καί οἱ δυσκολίες σκληρές καί πάμπολλες.

Ἀσφαλῶς θά ὑπάρξουν ἐπιστήμονες, ἐρευνητές πού θά φέρουν ὑπεύθυνα στήν ἐπιφάνεια κακοποιημένες πολλές ἀλήθειες καί θά γελοιοποιήσουν τίς πρόχειρες κατά καιρούς φυλλάδες καί τίς πληρωμένες «διαφημίσεις» καί προβολές.

Εὐχαριστῶ θερμά τούς ἀδελφούς Ἀρχιερεῖς, τούς κληρικούς μας, τούς λαϊκούς συνεργάτες καί τά στελέχη τῆς Πολιτείας μας καί ἐκείνους ὅσους μᾶς βοήθησαν καί βοηθοῦν καί ἐκείνους ὅμως πού εἶναι ἀντίθετοι καί πολέμοί μας στόν ἀγῶνα μας, γιατί μᾶς κάνουν προσεκτικώτερους καί δυνατότερους.

Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ μας, κατηύθυνε ἔτσι τά πράγματα ὥστε τά μέλη τῆς κατά καιρούς Ἱεραρχίας μας ἐπί τῶν ἡμερῶν μου νά ἐκλέξουμε καί νά χειροτονήσουμε ὑπέρ τούς πενήντα πέντε (55) Ἀρχιερεῖς, Μητροπολίτες καί βοηθούς Ἐπισκόπους.

Μεγάλη ή συγκίνηση και συγχρόνως ή επίγνωση τῆς εὐθύνης.

Β΄

Θά μπορούσα σήμερα, αδελφοί μου, νά σᾶς ἀναγνώσω ἀπό τή θέση αὐτή μιά προσεγμένη, θεωρητική ἀκαδημαϊκή εἰσήγηση ἀνάλογη μέ τίς δυνάμεις μου. Ὅσα προηγήθηκαν ἀλλά καί οἱ ἀνάγκες τῆς Ἐκκλησίας καί τῆς Πατρίδας μας σήμερα ἄλλα μέ συμβουλεύουν νά τονίσω.

Νά στρέψω τήν προσοχή μας καί τίς σκέψεις μας σέ θέματα καθημερινῆς ἀνάγκης, καί ὅλα αὐτά κάτω ἀπό τήν Χάρι τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ καί Πατέρα μας, πού συνεχίζει νά μᾶς ἀγαπάει καί νά μᾶς φροντίζει ἐν Χριστῷ καί Ἁγίῳ Πνεύματι. Σήμερα, βλέπουμε τά πάντα νά εἶναι ρευστά, ἀσαφῆ, νά ἐξελίσσονται ραγδαῖα. Εἴμαστε στήν ἐποχή τῆς εἰκονικῆς πραγματικότητας καί τοῦ ψηφιακοῦ κόσμου, ὅπου ἔχει κλονιστεῖ ἡ παλαιά ἀντίληψη περί κοινοτισμοῦ καί συλλογικῆς συνείδησης, κάθε τι τό παραδοσιακό καί κάθε ἐναπομείνας θεσμός.

Ἐνα ἄλλο σημαντικό χαρακτηριστικό τῆς ἐποχῆς μας εἶναι ὁ συγκρητισμός. Δηλαδή ἡ διάχυση καί ὁ συνδυασμός θρησκευτικῶν ιδεῶν καί πρακτικῶν σέ πολλούς τομεῖς τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς καί δραστηριότητος. Θρησκευτικές ιδέες, διαφορετικῆς προέλευσης, ἐκλαϊκευμένες, διαχέονται παντοῦ μέ τρόπο ἀναρχο καί ἀνοργάνωτο, ὄχι

μόνον μέσω των περιοδικών, της τηλεόρασης, του διαδικτύου, αλλά και μέσα από καθημερινές συνήθειες και πρακτικές, που σχετίζονται με την ευεξία, την υγεία, την σωματική άσκηση, όπως οι εναλλακτικές μέθοδοι ιατρικής, οι πολεμικές τέχνες κ. ά.

Βλέπουμε μία αναντιστοιχία ανάμεσα σ' αυτό που δηλώνουμε ότι πιστεύουμε και στις καθημερινές μας πράξεις και συνήθειες.

Σήμερα οι περισσότεροι δεν αποδέχονται την πίστη της Έκκλησίας, όπως διατυπώνεται σε αυτήν. Αδιαφορούν. Αναμειγνύουν κάποια στοιχεία της Ορθοδοξίας με άτομικές τους ή ξενόφερτες πεποιθήσεις και συνήθειες, που αλλοιώνουν την παραδοσιακή νοοτροπία και συνθέτουν μία ατομική θρησκευτικότητα.

Ο κόσμος έχει αλλάξει ραγδαία. Ο παραδοσιακός τρόπος ζωής έχει μεταβληθεί. Κι αυτό φαίνεται μέσα από νέες πραγματικότητες κατά τα τελευταία χρόνια, όπως το αυτόματο διαζύγιο, ο πολιτικός γάμος, ή κατάργηση της αναγραφής του θρησκευματος στις ταυτότητες, ή πολιτική κηδεία, ή καύση του νεκρού, ο υποβοηθούμενος θάνατος κ.ά.

Όλα αυτά και τόσα άλλα οδηγούν στην ανάγκη επανευαγγελισμού του λαού μας. Πρέπει και πάλι να ξεκαθαρίσουμε τις θεολογικές

προϋποθέσεις για τή σχέση τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεό, τόν συνάνθρωπο καί τόν κόσμο.

Πρός τόν σκοπό αυτό ἀπαιτοῦνται:

I. Συστράτευση Κληρικῶν, Πανεπιστημιακῶν διδασκάλων καί λαϊκῶν εὐσεβῶν.

II. Συνεργασία μέ τούς καθηγητές τῶν Θεολογικῶν καί Ἐκκλησιαστικῶν Σχολῶν. Τώρα μάλιστα πού στίς τελευταῖες ἡ Ἐκκλησία ἐπέτυχε τήν πλειοψηφία στή διοίκησή τους, τήν συμμετοχή της στήν ἐπιλογήν τῶν εἰσαγομένων καί διδασκόντων εἰς αὐτές ὡς καί τήν ὑπόδειξιν τῆς διδακτέας ὕλης στούς ἱεροσπουδαστές.

III. Προσφορά καί ἀξιοπρεπής ἐξυπηρέτηση σέ ἀδελφούς μας πάσχοντες καί τούς ἐνδεεῖς εἴτε κατά μόνας ἢ σέ πρότυπα λειτουργικά Κέντρα γιά ἄτομα ἀπό τήν παιδική ἡλικία μέχρι τά βαθιά γεράματα.

Ἄλλα αὐτά γιά νά συντελεσθοῦν καί νά ὑλοποιηθοῦν χρειάζονται οἰκονομική στήριξη, ὅπως τόνισε στούς ἀρχαίους Ἀθηναίους ὁ Δημοσθένης «Δεῖ δὴ χρημάτων καὶ ἄνευ τούτων οὐδέν ἐστι γενέσθαι». Ἡ Ἐκκλησία ἔχει τήν ὑποχρέωση νά ἀξιοποιήσει τήν ἐναπομείνασα περιουσία της γιά τήν ὑλοποίηση αὐτῶν τῶν σκοπῶν της. Ἀπό τό 100% σκορπίσθηκε τό 96% αὐτῆς. Ἐναπομένει σήμερα τό 4%. Αυτό

άξιοποιούμενο θά βοηθήσει στους στόχους τῆς Ἐκκλησίας. Γιατί, ἡ Ἐκκλησία, πέρα ἀπό τήν ἐσχατολογική της προοπτική, ἀφοῦ κινεῖται ἐντός τῆς ἱστορίας δέν μπορεῖ νά ἐγκαταλείψει τόν ἄνθρωπο. Καί, ὁ ἐπανευαγγελισμός μᾶς βοηθάει νά ἔχουμε τό βλέμμα μας προσανατολισμένο καί στά ἔσχατα καί στό τώρα.

Γ΄

Άγαπητοί μου άδελφοί, θά ήθελα στό σημείο αυτό νά σάς ενημερώσω σχετικά μέ τόν

Νόμο 4957/2022 για τήν Μισθοδοσία τοῦ Κλήρου

Ψηφίσθηκαν μέ πρωτοβουλία τής Ὑπουργοῦ Παιδείας καί Θρησκευμάτων κ. Νίκης Κεραμέως καί μέ εὐρεία πολιτική συναίνεση τά ἄρθρα 347 καί 446 τοῦ νόμου 4957/2022 μέ τίτλο «Νέοι ὀρίζοντες στά Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικά Ἰδρύματα: Ἐνίσχυση τής ποιότητας, τής λειτουργικότητας καί τής σύνδεσης τῶν Α.Ε.Ι. μέ τήν κοινωνία καί λοιπές διατάξεις» (ΦΕΚ Α΄, 141/21-7-2022).

Οἱ διατάξεις αὐτές ἐπέλυσαν τό ζήτημα τῶν ὀργανικῶν θέσεων τῶν διορισμένων κληρικῶν καί ἐπικαιροποίησαν τό καθεστῶς τής μισθοδοσίας.

Τό διάταγμα τής ἐκτελέσεως τοῦ νόμου πρέπει νά ἐκδοθεῖ ὅπωςδήποτε τό συντομότερο, εἰδάλλως ἡ τύχη τοῦ ψηφισθέντος νόμου θά εἶναι ἡ ἴδια μέ αὐτή τοῦ νόμου 536/1945.

Ἐπειδή κάθε νόμος ἔχει τὰ ὑπέρ καί τὰ κατά του, ἀναμένουμε τήν ἔκδοση αὐτοῦ τοῦ Διατάγματος καί ἡ Δ.Ι.Σ. θά ἀσχοληθεῖ καί πάλι μέ τό θέμα αὐτό.

- Ἔχουμε ὁμως τήν ὑποχρέωση νά δημοσιεύσουμε ἕνα κείμενο πού θά μαρτυρεῖ καί στούς σημερινούς καί στούς αὐριανούς ἀντιρρησίες, ὅτι ἡ καταβολή τῆς μισθοδοσίας τοῦ Κράτους πρός τούς κληρικούς δέν εἶναι χάρισμα, ἀλλά ὑποχρέωση κρατική γιά τήν προσφορά τῶν κληρικῶν καί τήν ἐκπλήρωση τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ Κράτους ἔναντι τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, ὅπως αὐτό εἶχε δεσμευθεῖ.

Τό κείμενο αὐτό νά γραφῆ στά σημερινά Πρακτικά τῆς Ἱεραρχίας μας εἰς μαρτυρίαν συνεχῶς καί ἔχει ὡς ἐξῆς:

Ὁ Πρόεδρος τῆς Γ' Ἐθνικῆς τῶν Ἑλλήνων Συνελεύσεως στήν Ἑρμιόνη ἀπηύθυνε στίς 4 Μαρτίου 1827 ἔγγραφο πρός τούς Ἀρχιερεῖς Κορίνθου Κύριλλον, Τριπόλεως Δανιήλ, Ρέοντος Διονυσίου, Ἀνδρούσης Ἰωσήφ καί Βρεσθένης Θεοδώρητον καί τούς παρήγγειλε νά συντάξουν σχέδιον γιά τὰ «Ἐκκλησιαστικά».

Ἡ ὡς ἄνω ἐξ Ἀρχιερέων Ἐπιτροπή συνέταξεν Ἔκθεσιν, περιεκτική τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καί τῶν ἐντός τοῦ Βασιλείου Μοναστηρίων, ἐφ' ἧ καί σχέδιον διοργανισμοῦ, ἀφορῶντος

τήν βελτίωσιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, παρά τῆς ἐπί τούτῳ διορισθείσης Ἐπιτροπῆς διὰ τοῦ ἀπό 15/27 Μαρτίου 1833 Βασιλικοῦ Διατάγματος.

Τά μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς, συναισθανόμενα τά βιώματα τοῦ Ἐθνικοῦ Κυβερνήτη Ἰωάννου Καποδίστρια γράφοντος «σκοπός τοῦ Ἔθνους καί τῆς Κυβερνήσεως εἶναι ἡ βελτίωσις τοῦ Κλήρου, ἡ ἐκκλησιαστική εὐνομία καί εὐταξία καί ἡ ἐπάρκεια τῶν ἀναγκαίων εἰς τοὺς λειτουργοὺς τοῦ Θεοῦ, ἵνα σχολάζοντες τῶν βιοτικῶν μεριμνῶν ἐνασχολῶνται ἐπιμελέστερον περί τήν ὑπηρεσίαν τῶν θείων καί τήν τῶν ψυχῶν παιδαγωγίαν καί προστασίαν» ἔγραψαν στήν ἔκθεσὴ τους:

Μεγαλειώτατε

.....

Ἡ Ἑλλάς ἔχει, κατὰ τήν γνώμην μας, πόρον πλουσιώτατον εἰς διατροφήν τοῦ Κλήρου, **τά κτήματα τῶν μοναστηρίων, καί αὐτά δέν εἶναι ὀλίγα.** Ταῦτα, καλῶς διοικούμενα καί οἰκονομούμενα, θέλουσι παρέχει ὄχι μόνον ἄφθονα τά εἰς διατροφήν τοῦ Κλήρου, ἀλλά καί τά εἰς σύστασιν καί διατήρησιν καί ἄλλων φιλανθρώπων καταστημάτων, καί εἰς τό ὅποῖον δίδομεν σχέδιον· διορίζομεν ποῦ καί πῶς νά ἐξοδεύωνται τά ἐκ τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων εἰσοδήματα, καταδαπανώμενα μέχρι

τοῦδε ἀσκόπως καί ἀνωφελῶς. Ἄλλ' ἐκτός τῶν κτημάτων τῶν μοναστηρίων ὑπάρχουν καί ἄλλα τῶν Ἐπισκοπῶν συμπεριλαμβάνονται καί ταῦτα εἰς τήν αὐτήν κατηγορίαν τῶν μοναστηριακῶν, καί μόνον τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀνήκοντα, ὡς μικρά, ἀφίνονται εἰς τὰς κοινότητας πρὸς χρῆσιν τῶν Ἐκκλησιῶν καί τοῦ κλήρου αὐτῶν, καί ταῦτα οἰκονομοῦνται ἀμέσως παρά τῶν κοινοτήτων δι' ἐπιτρόπων.

Γιά ὅσους κατά καιρούς ἀμφισβήτησαν ἢ ἀμφισβητοῦν τό νόημα τῆς φράσεως «εἰς βελτίωσιν τοῦ Ἱερατείου» τοῦ ψηφίσματος τῆς Δ' Ἐθνοσυνελεύσεως στό Ἄργος στίς 11 Ἰουλίου 1829, ὅτι δηλαδή δέν πρόκειται γιά μισθοδοσία τοῦ Κλήρου, γράφουμε τά ἑξῆς:

I. Ἀπό τήν Ἐκκλησιαστική Γραμματεία ἀπεστάλη τό κατωτέρω ἔγγραφο ὑπογραφόμενο ἀπό τόν Σπ. Τρικούπη:

«Κρίνομεν οὐσιωδέστατον νά συστήσωμεν εἰς τήν ἰδιαιτάτην φροντίδα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τά περί συστάσεως τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τά ἐκκλησιαστικά κτήματα, συμφώνως μέ τά εἰς τό Ψήφισμα τῆς ἐν Ἄργει ἐθνικῆς συνελεύσεως ἐνδιαλαμβανόμενα.

Ἡ ἀνάγκη τῆς ταχείας συστάσεως τοῦ Ταμείου τούτου κρίνεται κατεπείγουσα, καθ' ὅσον, ἐκτός εἰς αὐτό ἀποκειμένης καταλλήλου τῶν Ἐπισκόπων προικοδοτήσεως καί τῆς μισθοδοσίας τοῦ κλήρου (συμφώνως

μέ τά εις τό ἄρθρον τοῦ ἀπό 23 Ἰουλίου (4 Αὐγούστου) Βασιτικοῦ Διατάγματος διαλαμβανόμενα, τά σχολεῖα τοῦ Κράτους παραμεληθέντα τοσοῦτους ἤδη μῆνας δι' ἔλλειψιν χορηγίας διαρκοῦς, κινδυνεύουν νά παραλύσουν, καί ἡ δημόσιος ἐκπαίδευσις, ἀντικείμενον τόσον οὐσιῶδες περί τήν ἠθικήν τοῦ χριστιανοῦ μόρφωσιν, νά μείνη εἰς τήν ὁποίαν εὐρίσκεται μέχρι τοῦδε κατάστασιν».

II. Σύστασις τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου. Ἀκολούθησε ἡ ἀπό 12 Ὀκτωβρίου 1833 συνοδική ἐρμηνευτική ἐγκύκλιος «Πρός τούς κατά τήν ἐπικράτειαν Σεβ. Μητροπολίτας καί Ἐπισκόπους πού κάνει λόγο γιά τό ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ «ἐξ οὔ θέλουσι μισθοδοτεῖσθαι οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Ἐπικρατείας καί οἱ ἄλλοι κληρικοί, καθώς καί οἱ διδάσκαλοι τῶν σχολείων καί θέλει συνίστασθαι καί διατηρεῖσθαι πᾶν ὅ,τι ἀνάγεται εἰς τήν Ἐκκλησίαν καί τήν παιδείαν θεοφιλές καί θεάρεστον».

Τό Ἐκκλησιαστικόν Ταμεῖον εἶναι ἀνεξάρτητον εἰδικόν ταμεῖον.

Ἐν Ἀθήναις 13 Δεκεμβρίου 1834

Ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως

ἡ Ἀντιβασιλεία

ΑΡΜΑΝΣΠΕΡΓ, Πρόεδρος

ΜΑΟΥΡΕΡ

ΕΪΔΕΚ

III. Διάταγμα συστάσεως επιτροπῆς Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου. Ἡ περιουσία τοῦ συστηθέντος ἐκκλησιαστικοῦ ταμείου ἐμπιστεύεται εἰς τὴν ἐπιστάσιαν πενταμελοῦς ἐπιτροπῆς, τιθεμένης ὑπὸ τὴν ἄμεσον διεύθυνσιν τῆς ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς παιδείας γραμματείας τῆς Ἐπικρατείας.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 13ῃ Δεκεμβρίου 1834

Ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως

ἡ Ἀντιβασιλεία

ΑΡΜΑΝΣΠΕΡΓ, Πρόεδρος

ΜΑΟΥΡΕΡ

ΕΪΔΕΚ

IV. Πρακτικά Συνεδριῶν.

Κατὰ τὴν παράγραφο τρίτα τῶν πρακτικῶν τῆς ἐβδόμης συνεδρίας (26 Ἀπριλίου 1833) «ἐκρίθη ἐπάναγκες, οἱ μὲν Ἐπίσκοποι νά μισθοδοτῶνται αὐτάρκως καὶ ἀναλόγως τοῦ χαρακτῆρος των κατ' εὐθεΐαν

παρά τῆς Κυβερνήσεως ἀπό τῶν ἐπί τούτῳ προσδιορισθησομένων πόρων (ἔσοδα Μοναστηριακῆς περιουσίας), οἱ δέ πρεσβύτεροι, διάκονοι καί λοιποὶ ὑπηρεταὶ τῶν ἐκκλησιῶν νά μισθοδοτῶνται κυρίως μὲν παρά τῶν Κοινοτήτων (σημειωτέον ὅτι ἡ περιουσία τῶν ἐνοριῶν, τῶν ἐπισκοπῶν καί ἡ ἐνορία ὅλη περιῆλθε στήν διοίκηση καί κυριότητα τοῦ Δήμου ἢ τῆς Κοινότητος). Ὅταν δέ οἱ πόροι τῆς Κοινότητος δέν ἐξαρκοῦν, ἡ Κυβέρνησις νά ἀναπληροῖ τό ἐλλεῖπον ἀπό τῶν προειρημένων πόρων».

- Στά πρακτικά τῆς Η΄ συνεδρίας τῆς ἐπιτροπῆς (27 Ἀπριλίου 1833) διαβάζουμε: «Ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν τό περί μισθοδοσίας τοῦ κλήρου, κατά τήν τρίτην παράγραφον τῶν πρακτικῶν τῆς χθεςινῆς συνεδριάσεως, καί ἀπεφασίσθη, ὅτι πρέπει νά συστηθῆ εἰς ἐκάστην κοινότητα Ἐκκλησιαστικόν Ταμεῖον, διοικούμενον παρά τῶν ἐπί τούτῳ κατ' ἔτος ἐκλεγομένων ὑπό τῶν ἐνοριτῶν ἐπιτρόπων. Εἰς τό ταμεῖον τοῦτο θέλουν σύγκεισθαι τά ἐκ τῶν ἀνηκόντων εἰς τὰς Ἐκκλησίας κτημάτων εἰσοδήματα (ἔσοδα ἐκκλησιαστικῆς ἢ ἐνοριακῆς περιουσίας). Ἀπό τό ταμεῖον τοῦτο θέλει διατηρεῖσθαι, ἐπισκευάζεσθαι καί καλλωπίζεται ὁ ναός, θέλουν μισθοδοτεῖσθαι οἱ ἐν αὐτῷ ὑπηρετοῦντες καί εἰ μὲν περισσεύουσιν οἱ πόροι, θέλουσι ἐξοικονομεῖσθαι ἐξ αὐτῶν οἱ πτωχοὶ τῆς ἐνορίας, εἰ δέ ἐλλείπουσι, θέλουν ἀναπληροῦσθαι παρά τῆς Κυβερνήσεως κατά τήν Γ΄

παράγραφον τῆς χθεσινῆς συνεδριάσεως (ἐκ τοῦ ταμείου τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας)».

- Εἰς τὰ Πρακτικά τῆς Θ' συνεδρίας τῆς ἐπιτροπῆς (28 Ἀπριλίου 1833) διαβάζουμε: «ἐλήφθησαν εἰς σκέψιν τὰ ἐνδιαλαμβανόμενα εἰς τό Γ' ἄρθρον τῶν πρακτικῶν τῆς Ζ' συνεδριάσεως, καί ἐθεωρήθη ἐπάναγκες τό νά συστηθῆ ἰδιαίτερον ταμεῖον ὑπό τήν ἄμεσον διαχείρισιν τῆς Κυβερνήσεως καί τήν ἐπιστάσιαν τῆς ἐπιτροπῆς ἐπί τούτῳ διοριζομένης.

Τό ταμεῖον αὐτό θέλει ἐπαρκεῖ πρὸς μισθοδοσίαν τῶν Ἐπισκόπων, πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν δι' ἐκάστην κοινότητα ἀπαιτουμένων διὰ τό Ἐκκλησιαστικόν ἐξόδων πρὸς ἐκπαίδευσιν τοῦ Κλήρου, πρὸς οἰκοδομήν Ἐκκλησιῶν, πρὸς σύστασιν φιланθρωπικῶν καί κοινωφελῶν καταστημάτων, πρὸς περίθαλψιν καί διατροφήν πτωχῶν καί ἀπόρων καί ἀπλῶς εἰς πᾶν ὅ,τι θεοφιλές καί φιλάνθρωπον».

Στίς 1 (13) Ἰανουαρίου 1838 ἀνακοινώθηκε:

Ἡ μέχρι τοῦδε δυνάμει τοῦ Ἡμετέρου Διατάγματος 1ης/13 Δεκεμβρίου 1834 ὑπάρχουσα ἐπιτροπή τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ταμείου διαλύεται.

ΟΘΩΝ

Ὁ ἐπί τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καί τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως Γραμματεὺς
τῆς Ἐπικρατείας

Γ. ΓΛΑΡΑΚΗΣ

Μετά πενταετίαν νέα ἀλλαγὴ γίνεται στὴν διαχείριση τῶν
εἰσοδημάτων τοῦ Γενικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου μέ τὴν νομοθετικὴ
ρύθμιση «Περὶ μεταβάσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν εἰσοδημάτων εἰς τὴν ἐπὶ
τῶν Οἰκονομικῶν Γραμματεῖαν», μέ τὴν διαβεβαίωση ὅμως ὅτι οἱ πόροι
αὐτοὶ «νά χρησιμεύσωσι ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ ἱεροῦ
κλήρου καί τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας».

Ἐν Ἀθήναις τῇ 29 Ἀπριλίου 1843

ΟΘΩΝ

Ὁ ἐπί τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καί τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως Γραμματεὺς Γ.

ΓΛΑΡΑΚΗΣ

Αὐτὸ σήμανε τὸ τέλος τοῦ Γενικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου καί τοῦ
δράματος τῆς βελτίωσης τῆς θέσεως τοῦ κλήρου τῆς Ἐκκλησίας τῆς
Ἑλλάδος.

Τό θέμα τῆς ἐκκλησιαστικῆς καί μοναστηριακῆς περιουσίας, τῆς τύχης τοῦ Γενικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου καί τίς ὑποχρεώσεις τοῦ Κράτους ἐπανέφερε ὁ Μητροπολίτης (Ἀρχιεπίσκοπος) Ἀθηνῶν Μελέτιος Μεταξάκης, ὅπως διαβάζουμε στό υπόμνημά (του) πρός τήν Ἱεράν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας καί στό Ὑπουργεῖο Παιδείας. Γράφει:

«Διά τήν περιουσίαν αὐτήν ἐσημειώθη ἓνα εἶδος ἐκτροπῆς. Κατά τήν σύστασιν τοῦ Κράτους εὐρέθησαν ἐν αὐτῷ 593 Μοναί. Ἡ ἐν Ἀργεῖ Ἐθνοσυνέλευσις εἶχε ψηφίσει, μεταξύ ἄλλων, ὅτι ἡ Νομοθετική Ἐξουσία "θέλει διορίσει τόν ἀριθμόν τῶν Ἀρχιερέων καί Ἱερέων, τῶν ἀναγκαίων εἰς τήν Ἑλληνικήν ἐπικράτειαν καί ἐξασφαλίσαι τά πρός διατροφήν αὐτῶν ἀναλόγως μέ τό χρέος καί τήν ἀξιοπρέπειαν αὐτῶν".

Πρός ἐκτέλεσιν τῶν ὑπό τῆς Συνελεύσεως ψηφισθέντων ἐσχεδιάσθη ἡ σύστασις Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου καί ἐπί τῆ βάσει τοῦ προσαχθέντος τῆ Ἱ. Συνόδω σχεδίου, αὕτη ἐξεδίδοτο τήν ἀπό 19 Αὐγούστου 1833 ἀπόφασιν αὐτῆς δι' ἧς ἐνέκρινε ὅπως 116 ἔρημα Μοναστήρια καί ἕτερα 116 ὑπαγόμενα εἰς τό σχέδιον, περιέλθωσιν ἀμέσως ὑπό τήν κυριαρχίαν τῆς Κυβερνήσεως, τά δέ λοιπά 226, χαρακτηριζόμενα ἐν τῷ σχετικῷ πίνακι, ὡς Μοναστήρια ὑποβαλλόμενα εἰς φόρον, ὑποβληθῶσιν εἰς τακτικόν ἔρανον ὀλικοῦ κεφαλαίου 405.650 δρχ.

Ἐπακολούθησαν εὐθύς ἡ ἔκδοσις Β. Διατάγματος ὑπάγοντος τὰ παραχωρηθέντα Μοναστήρια καί εισοδήματα εἰς τήν διαχείρισιν τῆς Γραμματείας ἐπί τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καί τῆς Παιδείας, συνιστῶσα δέ ἡ Ἱ. Σύνοδος ἐκθύμως τήν ἐκτέλεσιν τῶν ἐν τῷ Β. Διατάγματι ἔγραφε: "Τά Μοναστήρια ἐσυστήθησαν καί ἐπροικοδοτήθηκαν παρ' εὐσεβῶν πρὸς θεοφιλῆ καί θεάρεστον σκοπόν· πρὸς τοῦτον τόν πρῶτον καί κύριον αὐτῶν σκοπόν θέλουσι χρησιμεύσει καί εἰς τό ἐξῆς τὰ ἐξ αὐτῶν εισοδήματα, συντελοῦντα εἰς τήν διατήρησιν τοῦ Κλήρου, εἰς τήν εὐκολίαν τῶν Ναῶν καί εἰς τήν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν".

Ἀκολουθῶς τό σχέδιον περιέλαβε καί ἄλλας Μονάς, οὕτως ὥστε διατηρήθησαν μόνον 151, αἱ ὁποῖαι μετὰ τήν προσάρτησιν τῆς Ἑπτανήσου καί τῆς Θεσσαλίας ἀνῆλθον εἰς 170.

Διά τοῦ Β. Διατάγματος τῆς 1ης Δεκεμβρίου 1834 συνεστήθη τό Ἐκκλησιαστικόν Ταμεῖον, ὡς "ἀνεξάρτητον εἰδικόν ταμεῖον" ὑπό τήν διεύθυνσιν πενταμελοῦς Ἐπιτροπείας "τιθεμένης ὑπό τήν ἄμεσον διεύθυνσιν τῆς ἐπί τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καί τῆς Παιδείας Γραμματείας". Τό ταμεῖον ἰδρύετο "διὰ τὰ Ἐκκλησιαστικά καί τήν Ἐκπαίδευσιν" μέ σκοπόν νά καταστήσῃ "καθαρῶς καί ἀσφαλῶς καταφανῆ τήν διάκρισιν

τοῦ Κλάδου τούτου τῆς ὑπηρεσίας καί τήν ἰδιαιτέραν διαχείρισιν τῶν δι' αὐτόν προσδιωρισμένον ποσοτήτων".

- Πρό τῆς παρελεύσεως τριῶν καί ἡμίσεος ἐτῶν διαλύεται (Β.Δ. 1ης Ἰουλίου 1838) ἡ διευθύνουσα τό Ταμεῖον Ἐπιτροπή, διά λόγους οἰκονομικούς καί τό ταμεῖον ὑπάγεται ἀπ' εὐθείας εἰς τήν ἐπί τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματεῖαν, μετά δέ πάλιν πέντε ἔτη εὐρεθέντος, ὅτι "ἡ ἀκριβῆς τῶν ἐκκλησιαστικῶν προσόδων ἀπό τὰς λοιπὰς τοῦ Κράτους διαχώρισις, ὡς προσδιωρισμένων νά χρησιμεύωσιν ἀποκλειστικῶς εἰς τήν βελτίωσιν τοῦ Ἱ. Κλήρου καί τήν ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας" θά ἐπετυγχάνετο ἐκτελέστερον ἐν τῇ Γραμματεῖα τῶν Οἰκονομικῶν, μετεβιβάσθη εἰς ταύτην ἡ διαχείρισις (Β.Δ. 29ης Ἀπριλίου 1843).

Τό πρῶτον λοιπόν Ἐκκλησιαστικόν Ταμεῖον, χάριν τοῦ ὁποίου διελύθησαν 412 Μοναί καί ὑπεβλήθησαν εἰς φορολογίαν αἱ λοιπαί, προορισμόν ἔχον νά βελτιώσῃ τόν Ἱ. Κλήρον **ἔσχεν ἐφήμερον τόν βίον.**

Δύο παρατηρήσεις ἐπιβάλλονται:

Πρώτη, ὅτι τό ἀρτισύστατον Κράτος πρὶν ἢ βελτιώσῃ τήν κατάστασιν τοῦ Κλήρου διά μορφώσεως αὐτοῦ καί ἀξιοπρεποῦς συντηρήσεως, ὡς ἐψήφισεν ἡ Ἐθνοσυνέλευσις, ἐπιβαρύνει τήν ἐκκλησιαστικὴν περιουσίαν δι' ἰδίων δαπανῶν, ἥτοι τῆς ἐκπαιδεύσεως τῆς νεολαίας.

Δευτέρα, ὅτι τῆς διοικήσεως τῶν Ἐκκλησιαστικῶν προσόδων ἀποξενώνει εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τὴν Ἐκκλησίαν, διαλυῶν δέ τὸ ὡς "ἀνεξάρτητον" ἰδρυθέν Ταμεῖον καὶ συγχωνεύει τὴν Ἐκκλησιαστικὴν περιουσίαν πρὸς τὴν τοῦ Δημοσίου.

- εἶναι ἀδύνατον νὰ δεχθεῖ τις, ὅτι ὁ ἀρχικός σκοπὸς τῆς ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ὀριστικῆς καταλήψεως τῶν 3/4 περίπου τῆς Μοναστηριακῆς περιουσίας καὶ τῆς φορολογίας τῆς ἄλλης δέν ἦτο πράγματι ἡ βελτίωσις τοῦ Ἱ. Κλήρου καὶ ἐφ' ὅσον ἐκ τοῦ πρώτου τούτου μέρους θὰ ἐπερίσσειον χρήματα καὶ ἡ βοήθεια τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως, ὅπως ὁμως ἐξετελέσθη ἡ σχετικὴ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως ἀπόφασις, ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους βαρύνει ἡ εὐθύνη ἀποδόσεως εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, ἐν ᾧ μέρει αἱ ἀναληφθεῖσαι ὑποχρεώσεις δέν ἐξεπληρώθησαν. Ἐπιβάλλεται δηλονότι νὰ ἐξακριβωθῇ ὁποῖα ὑπῆρξε τῆς περιουσίας ταύτης ἡ πρόσοδος, κατὰ τὰ διαρρεύσαντα 85 ἔτη, ὁποῖα ἡ ἐξ αὐτῆς πραγματικὴ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν δαπάνη καὶ τὸ ὑπόλοιπον μετὰ τῶν σωζομένων κτημάτων καὶ κεφαλαίων νὰ ἐπιστραφῇ τῇ Ἐκκλησίᾳ».

Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ ζήτησε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μελέτιος Μεταξάκης ἀπὸ τὴν Πολιτεία. Ὅμως «ἀπαντητικῶς ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου ἐδηλώθη:

«Προσφάτως τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Γενικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου, οὐδέ τὰ βιβλία, κτηματολόγια, καί λογιστικά τῆς ὑπηρεσίας ταύτης ὑφίστανται πλέον, καέντα εἰς πρόσφατον ἐν τοῖς Γραφείοις τοῦ Ὑπουργείου πυρκαϊάς».

Δ΄

ΑΛΛΑΓΗ ΣΤΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ-ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

(ΣΧΙΣΤΟ-ΣΚΑΡΑΜΑΓΚΑΣ)

Στίς πολλές συζητήσεις μας μέ τόν Πρωθυπουργόν τῆς χώρας μας κ. Κυριάκον Μητσοτάκην, καταλήξαμε ὅτι σήμερα εἶναι ἀνάγκη ὅσο ποτέ ἄλλοτε νά συνεργασθοῦν Πολιτεία-Ἐκκλησία σέ πολλούς τομεῖς πρός ὠφέλεια τῶν δύο φορέων καί κυρίως γιά τή στήριξη τοῦ λαοῦ μας στόν τομέα τῆς κοινωνικῆς Πρόνοιας.

Συμφωνήσαμε νά ἀρχίσουμε τήν συνεργασία μας ἀπό τό Ἐκκλησιαστικό κτῆμα ΣΧΙΣΤΟ-ΣΚΑΡΑΜΑΓΚΑΣ.

Τό Ἐκκλησιαστικό Κτῆμα Σχιστό-Σκαρμαγκάς.

Τό κτῆμα τοῦτο περιῆλθε στήν Ἱερά Μονή Κοιμήσεως Θεοτόκου Κλειστῶν δι' ἀγορᾶς τό ἔτος 1793, ἐκτάσεως 18.945 στρεμ.

Μέ τήν ὑπ' ἀριθμ. 33333/11-12-1843 ἀπόφασι τῆς Γραμματείας (Υπουργείου Οἰκονομικῶν) τό κτῆμα ἀναγνωρίστηκε ὡς κτήση ἰδιωτική ἀνήκουσα στήν Ἱερά Μονή.

Από τό 1933 τό κτήμα περιήλθε στήν διοίκηση καί διαχείριση ἀρχικῶς στόν ΟΔΕΠ καί ἀπό τό 1988 στήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ ἔκταση αὐτή σταδιακά συνεχῶς μίκραινει. Ἀπό αὐτήν τήν ἔκταση δόθηκε τμήμα γιά δημιουργία καί επέκταση τοῦ Πολεμικοῦ Ναυστάθμου, γιά τήν δημιουργία τοῦ Οἰκισμοῦ Νέου Ἰκονίου, γιά τήν δημιουργία καί διαπλάτυνση τῆς Ἐθνικῆς Ὁδοῦ Σχιστό-Σκαραμαγκᾶ καί γιά τή λειτουργία καί συντήρηση ἀγωγοῦ φυσικοῦ ἀερίου ὑπέρ ΔΕΠΑ.

Ἀκόμη δόθηκαν 1000 στρ. πρὸς τό Ὑπουργεῖο Κοινωνικῆς Πρόνοιας γιά τήν ἀποκατάσταση τῶν ἀστέγων τοῦ Δήμου Περάματος.

Δωρήθηκαν 330 στρ. πρὸς τόν Ἐνιαῖο Σύνδεσμο Δήμων καί Κοινοτήτων Πειραιᾶ καί Δυτικῆς Ἀττικῆς γιά τήν δημιουργία Κοιμητηρίου καί ἄλλες δύο συνεχόμενες ἐκτάσεις 360 καί 960 στρεμμάτων πρὸς τό Δημόσιο πρὸς ἀποκατάσταση τῶν ἀστέγων τοῦ Δήμου Περάματος.

Στό νότιο τμήμα τοῦ κτήματος Σκαραμαγκᾶς ἀναπτύχθηκε σταδιακά καί ὁ οἰκισμός πού ἀποτελέσσει ἀργότερα τόν Δήμο Περάματος.

[Άκολουθοῦν οἱ ὁμιλίες τοῦ Μακαριωτάτου καί τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως κ. Κυριάκου Μητσοτάκη:]

Ἐξοχώτατε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως κ. Μητσοτάκη,

Σήμερα εἶναι μιά **ὄμορφη μέρα** γιά τούς κατοίκους τῆς περιοχῆς, ἀλλά καί τῶν ὁμορων δήμων.

Ξεκινᾷ σήμερα ἕνα **μεγάλο ὄμορφο ταξίδι** πού μοναδικό προορισμό ἔχει τήν μιά καλύτερη ποιότητα ζωῆς, ἕνα πιά παραγωγικό, πιά ὑγιεινό, περισσότερο οἰκολογικό μέλλον γιά ὅλους ...

Ταυτόχρονα ὅμως ἀνοίγουμε σήμερα ἕνα νέο κεφάλαιο στίς σχέσεις Ἐκκλησίας-Κράτους, ἐγκαινιάζουμε μιά νέα συνεργασία μέ φιλόδοξους στόχους, ἀλλά καί ἀπτά ἀποτελέσματα στήν καθημερινότητα τοῦ πολίτη ...

Ὅσα εἰπώθηκαν μέχρι στιγμῆς ἀπό τόν Γενικό Διευθυντή τῆς ΕΚΥΟ καί Ἀντιπρόεδρο τῆς ΣΧΙΣΤΟ ΑΕ π. **Νικόδημο Φαρμάκη** καί τόν ἐντιμότατο κ. **Παναγιώτη Σταμπουλίδη**, Ἐντεταλμένο Σύμβουλο τοῦ ΤΑΙΠΕΔ ἦταν ἄκρως κατατοπιστικά.

Τούς εὐχαριστῶ, διότι ἀπό τά λεγόμενά τους γίνεται ἀπό ὅλους ἀντιληπτό, ὅτι τό μεγάλο αὐτό ἀναπτυξιακό ἔργο πού θά ὑλοποιηθεῖ στό ἐκκλησιαστικό κτῆμα τοῦ Σχιστοῦ γίνεται **«ἐπ' ἀγαθῶ»**.

Τό ἔργο αὐτό θά ἐνδυναμώσει τήν χώρα μας, θά ὠφελήσει τόν λαό μας, θά ἐνισχύσει τήν τοπική κοινωνία καί τήν ἐθνική μας οἰκονομία, θά ἀφήσει γιά τίς ἐπόμενες γενεές ἕνα **πράσινο ἀειθαλές ἀποτύπωμα**.

- Ὅραμά μας εἶναι ἡ καθολική ἀναβάθμιση τῆς ποιότητας ζωῆς γιά τούς κατοίκους τῆς περιοχῆς στό Σχιστό καί τῶν ὁμορων καί ἐγγύτερων Δήμων τῆς Ἀττικῆς.
- Περισσότερες, καλύτερες δουλειές, ὑγιεινό περιβάλλον, βιώσιμη ἀνάπτυξη.

Λές καί σταμάτησε ὁ χρόνος στή βόρεια ζώνη, στό γυμνό τοπίο τοῦ Σχιστοῦ. Λές καί ὁ τόπος αὐτός δέν μετεῖχε στή μεταπολεμική ζύμωση πρὸς τά εὐρωπαϊκά ἀναπτυξιακά πρότυπα.

Ἴχνος ἀνάπτυξης, πολλῶ μᾶλλον ἀνάπτυξης φιλικῆς πρὸς τό περιβάλλον.

Ἀλλά καί νοτίως **ἡ περιοχὴ ἀναπτύχθηκε ὡς ἐργατούπολη**. Σέ αὐτό πού διακρίθηκε -ὅπως ἀναφέρθηκε καί προηγουμένως- ἦταν σά τραγούδια «τοῦ καημοῦ καί τοῦ ἀναστεναγμοῦ», ἀπηχήματα τῆς ἔνδειας, τῆς φτώχειας καί τῆς σκληρῆς βιοπάλης.

Τῆ **δεκαετία τοῦ '60** δημιουργήθηκε ἡ **παραγκούπολη τοῦ Ἄνω Περάματος** σέ ἐκκλησιαστικές ἐκτάσεις.

Από τό **1970** τά πράγματα καλυτέρευσαν έν γένει σέ όλες τίς οίκιστικές περιοχές τής Δυτικής Άττικής. Οί γειτονίες άστικοποιήθηκαν, όμόρφυναν, τό βιοτικό επίπεδο τών κατοίκων βελτιώθηκε.

Όλα αυτά συνέβησαν καί ισχύουν, όχι όμως για τό **βόρειο τμήμα τοῦ Σχιστοῦ, τό όποίο παρέμεινε «κρανίου τόπος»**. Μέ άργούς ρυθμούς τίς επόμενες δεκαετίες τό γυμνό τοπίο κερματίστηκε σέ χωματερές, βιοτεχνικές ζώνες, κοιμητήριο, μέ αποτέλεσμα ή περιβαλλοντική επιβάρυνση τής περιοχής νά αποκτήσει δραματικές διαστάσεις.

Άπό τά περίπου **19 εκατομμύρια τετραγωνικά μέτρα** τής άρχικής κατά τούς τίτλους κτήσης έκτασης τοῦ έκκλησιαστικοῦ κήματος, μόνον αυτά τά 3.000 στρέμματα παρέμειναν στή νομή τής Έκκλησίας τής Ελλάδος.

Τά υπόλοιπα 16 στρ. μέσω δωρεών, παραχωρήσεων άνευ άνταλλάγματος, άπαλλοτριώσεων καί έκποιήσεων μέ συμβολικά τιμήματα, χρησίμευσαν σέ κοινωφελείς καί δημόσιους σκοπούς, όπως:

- ή σύσταση καί επέκταση τοῦ **Πολεμικοῦ Ναυστάθμου**,
- ή δημιουργία τών **οίκισμῶν Νέου Ίκονίου καί Άνω Περάματος**, καθώς καί τοῦ συνοικισμοῦ άναπήρων Πειραιᾶ,
- ή **άποκατάσταση άστέγων** τοῦ Δήμου Περάματος,

- ή κατασκευή και διαπλάτυνση της Έθνικης Όδοϋ Σχιστοϋ-Σκαραμαγκᾶ,
- ή λειτουργία και συντήρηση ἄγωγου φυσικοῦ ἀερίου ὑπέρ τῆς Δημόσιας Ἐπιχείρησης Ἀερίου,
- ή σύσταση κοιμητηρίου.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἐναπομείναντα **3.000 στρέμματα**, ή Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἔκανε προσπάθειες στό παρελθόν μέ στόχο τήν ἀντιμετώπιση τοῦ φαινομένου τῆς αὐθαίρετης ρίψης ἀστικῶν ἀπορριμάτων και οἰκοδομικῶν ὑλικῶν.

Ἡ ἀναπτυξιακή ἀξιοποίηση μέχρι πρόσφατα ἦταν κάτι τό **ἀδιανόητο**. Χωρίς τήν κρατική ἀρωγή κάθε πρόταση και πρωτοβουλία ἦταν ἐξαρχῆς καταδικασμένη νά πέσει στό κενό.

Ὅμως, ὅλα αὐτά τὰ λυπηρά θέλω νά πιστεύω ὅτι σέ λίγο θά ἀποτελοῦν παρελθόν χάρις στήν πρόσφατη ἀγαστή συνεργασία τῆς Ε.Κ.Υ.Ο. μέ τὰ μέλη τῆς Κυβερνήσεως.

Μιά συνεργασία πού και τό **Κράτος και ή Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος** **διαχρονικά** ἐπιζητοῦν ἐπί τῆς ἀρχῆς, ἀλλά ὄχι πάντοτε μέ τόν **πιό ὀρθό τρόπο** και οὔτε πάντοτε ἐπιτυχημένα.

Βεβαίως έχουν περάσει 200 χρόνια από την εποχή του Όθωνος, τότε που η Αντιβασιλεία αντιμετώπιζε όχι μόνο τα εκκλησιαστικά κτήματα, αλλά και την ίδια την Εκκλησία ως «δημόσιο κτήμα», και μετά από πολλές ιστορικές περιπέτειες και διακυμάνσεις, σήμερα εύτυχως η Εκκλησία της Ελλάδος απολαμβάνει την οικονομική αυτεξουσιότητα που της αρμόζει.

Ής έρθουμε όμως στο σήμερα, στο τώρα.

Θέλω να ευχαριστήσω τον κ. Πρόεδρο και τα στελέχη της Ελληνικής Κυβέρνησης για την πραγματική τους πρόθεση να επιλύσουν χρόνια ζητήματα που απασχολούν την Εκκλησία της Ελλάδος, να αποκαταστήσουν έδραιωμένες αδικίες και να μάς βοηθήσουν να ανταποκριθοῦμε στις απαιτήσεις της εποχής και στις προκλήσεις του μέλλοντος.

Η ανακήρυξη του έργου στο Σχιστό σέ Στρατηγικής Σημασίας είναι ίσως το χαρακτηριστικότερο παράδειγμα αυτής της στάσης της Πολιτείας, αλλά όχι τό μόνο.

Εύχομαι ή σημερινή ήμέρα να μὴν κριθεῖ από τόν ιστορικό του μέλλοντος ως ἕνα μεμονωμένο εύτυχές στιγμιότυπο, αλλά να σημάνει **μιά νέα αρχή στις σχέσεις Πολιτείας και Εκκλησίας.**

Νά συναπολαύσουν οι δύο φορείς τό χάρισμα τής συναλληλίας και τής αλληλοκατανόσεως, και σέ κάθε συνεργασία μας νά υποδειγματίζουμε τόν τρόπο συνεννοήσεως μέ τό παράδειγμα τοῦ Σχιστοῦ.

Βλέπουμε τά γόνιμα και σημαντικά ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς ἐπιλογῆς.

Βλέπουμε πόσο ψηλά μποροῦμε νά φθάσουμε, ὅταν Πολιτεία και Ἐκκλησία συνεργάζονται κοινοπρακτικά, ισότιμα και ἀλληλοπεριχωρητικά γιά τό κοινό καλό και πρὸς ὄφελος τοῦ λαοῦ.

Ἀπό αὐτή τή στάση, ὁ **μεγάλος κερδισμένος θά εἶναι ἡ πατρίδα μας**. Πατρίδα μας δέν εἶναι μόνο ὁ τόπος τῆς ἐλληνικῆς ἐπικράτειας, ἀλλά κυρίως ὅλοι ὅσοι βρισκόμαστε στό «ἐμεῖς», ὅσοι νιώθουμε αὐτόν τόν τόπο πατρίδα μας.

Όμιλία Πρωθυπουργού

κ. Κυριάκου Μητσοτάκη

Μακαριώτατε, Σεβασμιώτατοι, κύριοι Υπουργοί, κυρίες και κύριοι, τό πιο μεγάλο ταξίδι ξεκινάει μέ τό πρώτο βήμα.

Καί, πράγματι, σήμερα Μακαριώτατε κάνουμε αυτό τό σημαντικό πρώτο βήμα προκειμένου νά γίνει πράξη ένα όραμα τό όποιο είχατε και τό όποιο πολλές φορές είχαμε τή δυνατότητα νά συζητήσουμε. Τό όραμα αυτό έγκειται στή δυνατότητα τής Έκκλησίας νά μπορέσει έπιτέλους νά αξιοποιήσει έπ' ώφελεία όλόκληρου τοϋ έλληνικοϋ λαοϋ τήν άκίνητη περιουσία πού τής έχει άπομείνει.

Περιγράψατε, νομίζω, μέ πολύ γλαφυρό τρόπο τήν ιστορία αυτού τοϋ σημαντικοϋ κτήματος πώς στό διάβα τοϋ χρόνου και για λόγους κοινωνικούς, οι όποιοι είναι άπολύτως άντιληπτοί, συρρικνώθηκε, έφτασε σήμερα όμως νά εξακολουθεϊ νά είναι ένα σημαντικό κτήμα τριών χιλιάδων (3.000) στρεμμάτων. Τρείς χιλιάδες στρέμματα, άν έπρεπε μέ κάποιον τρόπο νά σ'ας κάνω μιά παρομοίωση, είναι ούσιαστικά τό μισό Έλληνικό, είναι ή έκταση τήν όποία βλέπουμε και από τίς δύο πλευρές τοϋ δρόμου.

Είχαμε συζητήσει, λοιπόν, πολλές φορές εάν θά μπορούσαμε, μέ άφορμή αυτό τό κτῆμα, νά δρομολογήσουμε ἕνα νέο πλαίσιο συνεργασίας Πολιτείας καί Ἐκκλησίας. Καί, νά παρέχουμε οὐσιαστικά στήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος τήν τεχνική δυνατότητα, τήν ὑποστήριξη προκειμένου μελετητικά νά ώριμάσει τό πολύ περίπλοκο, ἀλλά καί πολύ ὁμορφο καί πολύ δημιουργικό ἔργο, τό ὁποῖο ὁ π. Νικόδημος Φαρμάκης εἶχε τήν καλοσύνη νά μᾶς περιγράψει σέ πολύ μεγαλύτερη λεπτομέρεια.

Καί, πράγματι, σήμερα ἐπικυρώνουμε οὐσιαστικά τό πρῶτο βῆμα αὐτῆς τῆς Συνεργασίας. Ἐπιλέξαμε τό ΤΑΙΠΕΔ ὡς φορέα ὑλοποίησης καί ώρίμανσης ὅλης αὐτῆς τῆς σύνθετης μελετητικῆς διαδικασίας, διότι ἔχει ἀποδείξει ὅτι ἔχει τήν τεχνική ἐπάρκεια νά χειριστεῖ, Μακαριώτατε, τέτοια σύνθετα ἔργα. Ἐχει, ὅμως, καί τή διάθεση νά βοηθήσει ὥστε τό ἔργο αὐτό, ὅπως εἶπατε, νά μήν εἶναι μόνο μία μεμονωμένη προσπάθεια συνεργασίας, ἀλλά νά ἀποτελέσει οὐσιαστικά ἕνα πρότυπο, ἕνα πιλότο γιά τήν ἀξιοποίηση καί ἄλλων σημαντικῶν ἐκτάσεων πού διαθέτει σήμερα στήν κατοχή της ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος.

Γιά τήν ἀναπτυξιακή σημασία τοῦ ἔργου, δέν νομίζω ὅτι χρειάζεται κανείς νά μιλήσει πολύ. Δέν πρέπει κανείς νά διαθέτει ιδιαίτερες γνώσεις Γεωγραφίας γιά νά ἀντιληφθεῖ τήν ἐξαιρετικά στρατηγική σημασία αὐτοῦ

έδωπέρα τοῦ γηπέδου στό ὁποῖο βρισκόμαστε. Ἡ δέ δυνατότητα ἀνάπτυξης ἑνός ὑπερσύγχρονου, φιλικοῦ πρὸς τό περιβάλλον, κέντρου logistics, μεταφορᾶς καί διαχείρισης ἐμπορευματοκιβωτίων, καί ὄχι μόνο, φαντάζει ὡς αὐτονόητη ἀνάγκη, ἂν λάβει κανεῖς ὑπόψη τή μεγάλη σημασία καί τή δυναμική, ἡ ὁποία ἀναπτύσσεται στό λιμάνι τοῦ Πειραιᾶ.

Δέν θέλω, ἐπίσης, νά πῶ πολλά πράγματα γιά τήν πολύ μεγάλη σημασία πού ἀποδίδουμε συνολικά ὡς Κυβέρνηση στήν ἀναπτυξιακή δυναμική τῆς Δυτικῆς Ἀττικῆς. Ἀκριβῶς πίσω μας βρίσκονται τά ναυπηγεῖα τῆς Ἐλευσίνας. Βρεθήκαμε πρῖν ἀπό λίγες μέρες ἐκεῖ, μαζί μέ τόν ἀρμόδιο Ὑπουργό Ἐπενδύσεων καί Ἀνάπτυξης, γιά νά μπορέσουμε νά σηματοδοτήσουμε μιά ἀκόμα σημαντική παρέμβαση τήν ὁποία κάναμε σώζοντας οὐσιαστικά ἑξακόσιες (600) θέσεις ἐργασίας καί δημιουργώντας τήν προοπτική νά δημιουργηθοῦν πολλές ἀκόμα περισσότερες.

Θά ἔχουμε τή δυνατότητα νά δρομολογήσουμε καί ἐδῶ στό Σχιστό.

Δέν θέλω νά ὑποτιμήσουμε Μακαριώτατε τήν περιπλοκότητα τοῦ συγκεκριμένου ἔργου. Ἔχουμε, ὅμως, τήν ἀπόλυτη βούληση νά προχωρήσουμε μέ πολύ μεγάλη ταχύτητα, νά ξεπεράσουμε τά ἐμπόδια μέ τή συνεργασία τῶν ἀρμοδίων Ὑπουργείων καί εἰδικά τοῦ Ὑπουργείου

Περιβάλλοντος πού μᾶς τιμᾶ μέ τήν παρουσία του καί ὁ Ὑφυπουργός Χωροταξίας -ὁ κ. Ταγαράς- ὥστε νά ἀποδείξουμε στήν πράξη ὅτι ἡ ἀνάπτυξη μέ ἀποκλειστικό γνώμονα τήν προστασία τοῦ Περιβάλλοντος ἀποτελεῖ μιά συνταγματικά κατοχυρωμένη ἐπιταγή, τήν ὁποία εἴμαστε σέ θέση νά ὑπηρετήσουμε. Διότι θέλω νά ἀναλογιστοῦμε ὅλοι μαζί κατά πόσο πραγματικά προστατεύαμε τό περιβάλλον ὅταν ἀφήναμε οὐσιαστικά αὐτόν τόν χῶρο παντελῶς ἀπροστάτευτο νά καταλήγει, τελικά, νά μετατρέπεται σέ μιά ἀνεξέλεγκτη χωματερή. Σέ ἕναν χῶρο στόν ὁποῖο ὁ καθένας πετοῦσε τά σκουπίδια του ἢ τά μπάζα του μέχρι πού νά ἔρθει ἡ Ἐκκλησία μέ τή δικιά μας ὑποστήριξη καί νά κάνει μιά πρώτη παρέμβαση καθαρισμοῦ τοῦ χώρου.

Ἡ βιώσιμη ἀνάπτυξη Μακαριώτατε, κυρίες καί κύριοι εἶναι μονόδρομος γιά τή χώρα. Ἡ δέ τεχνολογία πιά μᾶς ἐπιτρέπει νά μπορούμε νά παρεμβαίνουμε μέ τέτοιο τρόπο, ὥστε ὅλα τά ἔργα τά ὁποῖα δρομολογοῦμε νά εἶναι ἔργα μηδενικοῦ περιβαλλοντικοῦ ἀποτυπώματος ὡς πρός τίς ἐκπομπές τοῦ διοξειδίου τοῦ ἄνθρακα, ἀλλά καί θετικοῦ περιβαλλοντικοῦ ἀποτυπώματος ὡς πρός τή δυνατότητα νά προσθέσουμε καί ὄχι νά ἀφαιρέσουμε πράσινο. Καί ἐκτός ἀπό τήν ἀναπτυξιακή πρωτοβουλία, ἡ ὁποία θά ξεδιπλωθεῖ σέ αὐτόν τόν χῶρο,

ταυτόχρονα νά μπορέσουμε νά φυτεύσουμε πολλά καινούργια δέντρα
καί νά αποδώσουμε στίς τοπικές κοινωνίες ένα μεγάλο πάρκο σέ έναν
χῶρο, ὁ ὁποῖος σήμερα δέν εἶναι χῶρος ὁ ὁποῖος εἶναι ἐπισκέψιμος.

Κατά συνέπεια, τά ὀφέλη ἀπό μία τέτοια συνεργασία εἶναι στό δικό
μου τό μυαλό ἀπολύτως προφανῆ, καί ὅπως εἶπατε Μακαριώτατε,
σηματοδοτοῦν καί ένα νέο κεφάλαιο στίς σχέσεις Πολιτείας καί
Ἐκκλησίας. Ἔχουμε ἀποδείξει ὅτι ἔχουμε τή βούληση καί τή διάθεση νά
ἐπιλύσουμε χρόνιες ἐκκρεμότητες πού ταλανίζουν τήν Ἐκκλησία τῆς
Ἑλλάδος καί πού θά μπορέσουν νά σηματοδοτήσουν, στά πλαίσια τῶν
συνταγματικά κατοχυρωμένων διακριτῶν ρόλων μας, ένα καινούργιο
κεφάλαιο πάντα πρὸς ὄφελος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καί τῶν Ἑλλήνων
πολιτῶν. Ὅπως, λοιπόν, λύσαμε χρόνιες ἐκκρεμότητες πού σᾶς ταλάνιζαν
δεκαετίες, μέ τήν ἴδια βούληση, μέ τήν ἴδια διάθεση, μέ τήν ἴδια
ἐνέργεια θά «χρησιμοποιήσουμε» (ἐντός εἰσαγωγικῶν) τό ἔργο τοῦ
Σχιστοῦ γιά νά ἀποδείξουμε ὅτι μπορούμε νά κάνουμε πράξη μιά τέτοια
σύμπραξη, ἡ ὁποία θά εἶναι πρῶτα καί πάνω ἀπ' ὅλα πρὸς ὄφελος τῆς
τοπικῆς κοινωνίας - τῶν ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι θά βροῦν δουλειά, τῶν
ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι θά ἀπολαμβάνουν ἕναν χῶρο πρασίνου καί
ἀναψυχῆς, ἀλλά θά εἶναι, ναι, καί πρὸς ὄφελος τῆς Ἐκκλησίας. Διότι ἡ

περιουσία της Έκκλησίας όταν είναι σχολάζουσα, δέν είναι ούσιαστικά περιουσία, δέν μετατρέπεται σέ κεφάλαιο.

Έμεϊς θέλουμε ή Έκκλησία νά μπορεί νά έχει τή δυνατότητα νά έκμεταλλεύεται τήν άκίνητη περιουσία της καί μέσα από τά έσοδα από αύτήν τήν άκίνητη περιουσία νά μπορεί νά στηρίζει τό έξαιρετικά πλούσιο καί σημαντικό κοινωφελές της έργο. Καί θέλουμε νά δίνεται ή δυνατότητα στήν Έκκλησία νά μπορεί νά έχει αύτήν τήν οικονομική αύτοτέλεια προκειμένου νά διευρύνει καί άλλο τό κοινοτικό της έργο. Αυτό είναι μιά στρατηγική έπιλογή τής Κυβέρνησης, τήν όποία θά ύπηρετήσουμε μέ συνέπεια, μέ συνέχεια καί μέ σταθερότητα.

Κατά συνέπεια, θέλω καί πάλι νά σάς εύχαριστήσω για τήν πολύ γόνιμη συνεργασία τήν όποία είχαμε. Νά γνωρίζει καί ή Έκκλησία τής Ελλάδος, αλλά καί τό ΤΑΙΠΕΔ ότι τά Υπουργεία είναι στή διάθεσή τους για νά ξεπεράσουμε τά έμπόδια καί τίς δυσκολίες πού αναπόφευκτα θά ύπάρξουν όταν μιλάμε για μιά σύνθετη καί μεγάλη καί βαριά παρέμβαση. Όμως, ξέρουμε ποϋ θέλουμε νά πάμε καί έχουμε άποδείξει ότι έχουμε τή δυνατότητα τέτοια περίπλοκα έργα, όχι άπλᾶ νά τά ώριμάζουμε έπενδυτικά, αλλά τελικά νά μπορούμε νά τά φέρουμε καί εις πέρας. Έπομένως, όπως είπατε καί σεϊς καταλήγοντας, μιά εικόνα χίλιες

λέξεις. Ής αφήσουμε τή φαντασία μας λίγο ελεύθερη νά σκεφθοῦμε δημιουργικά καί πραγματικά τί μπορεί νά γίνει σέ αὐτήν τήν ἔκταση. Καί τότε, θά ἀντιληφθοῦμε ὅτι πραγματικά ἔχουμε ἐπιλέξει νά διαβοῦμε μαζί τόν σωστό δρόμο.

Σᾶς εὐχαριστῶ πολύ.

Ε΄

Άποφασις 2-6-2022

Εύρωδικαστηρίου

Μία ύπόθεσις τοῦ κτήματος στή Βουλιαγμένη για τό όποιο προσφύγαμε μετά από πολλές δυσκολίες στό Εύρωπαϊκό Δικαστήριο τό 2013. Ή άπόφασις πού μᾶς δικαίωσε βγήκε στίς 2-6-2022 δηλαδή μετά 9 όλόκληρα χρόνια μέ ό,τι αυτό συνεπάγεται. Περιληπτικά μπορούμε νά ποῦμε τά έξῆς:

«Ή Έκκλησία τῆς Έλλάδος κέρδισε στίς 2-6-2022 τή δίκη στό Ε.Δ.Δ.Α. πού άφορᾶ τόν χαρακτηρισμό τῆς άδικαιολόγητης ᾄρνησις τοῦ Κράτους νά ρυθμίσει πολεοδομικά τά άτακτοποιήτα τῆς Βουλιαγμένης, ώς **παραβίαση τοῦ δικαιώματος σέ δίκαιη δίκη**. Ή παραβίαση αυτή ἔχει ώς συνέπεια τήν άπώλεια εισοδήματος για τήν Έκκλησία τῆς Έλλάδος τῆς τάξεως τῶν **20.000.000** κατ΄ ἔτος.

Α) Ή Έκκλησία τῆς Έλλάδος δικαιώνεται πλήρως καί **ένισχύει τό ήθικό έπιχείρημά** της άπέναντι στήν κοινωνία όσον άφορᾶ τήν

παρελκυστική τακτική της Διοίκησης προς διαιώνιση μιᾶς χρονίζουσας ἀδικίας εἰς βάρος της.

Β) Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος **κατοχυρώνει πλήρως τό νομικό της ἐπιχείρημα** ὅτι ὡς ἰδιοκτῆτης ἀκίνητης περιουσίας ἔχει ἴσα δικαιώματα ἀπέναντι στό Νόμο μέ τούς ἄλλους ἰδιοκτῆτες καί δέν θά πρέπει νά θίγεται ἀπό τό Κράτος τό συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα στήν ἰδιοκτησία της καί τό δικαίωμα σέ δίκαιη δίκη.

Γ) **Ἀνοίγει ὁ δρόμος γιά τήν πλήρη ἀποζημίωση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος** γιά τή ζημία πού υπέστη καθόλα τά ἔτη λόγω τῆς ἀδικαιολόγητης καθυστέρησης τῆς Διοίκησης νά ρυθμίσει πολεοδομικά τά ἀκίνητά της, ὡς νομίμως ὄφειλε. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος θά ἀσκήσει ἀγωγή κατά τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου ζητώντας ἀποζημίωση. Ἡ Πρόσκληση Ἐνδιαφέροντος τῆς ΕΚΥΟ γιά τήν ἀξιοποίηση 17 πολεοδομικῶς ἀρρύθμιστων ἐκτάσεων τῆς Βουλιαγμένης (2167/2021) ἔχει δημιουργήσει ἀδιάσειστα τεκμήρια βασισμένα σέ πραγματικές προσφορές ἐπί τῶν συγκεκριμένων ἀκινήτων, ὥστε νά ὑπάρχει εὐχέρεια στήν ἀπόδειξη τοῦ ὕψους τῆς ζημίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Δ) **Ἀνοίγει ὁ δρόμος γιά τήν πολεοδομική ρύθμιση** τῶν ἀτακτοποιήτων σέ συμμόρφωση τῆς Διοίκησης καί τοῦ ἀρμοδίου ΟΤΑ

πρός την απόφαση του Ε.Δ.Δ.Α. καθώς ο φάκελος της υποθέσεως θα διαβιβασθεί στην Έπιτροπή των Υπουργών του Συμβουλίου της Εύρωπης, ή οποία είναι υπεύθυνη – κατ' άρθρο 46 της ΕΣΔΑ – για τον έλεγχο της εκτέλεσης των αποφάσεων του ΕΔΑΔ από τα συμβαλλόμενα Κράτη.

Έκτός των μνημονευθέντων θα ακολουθήσουν και άλλες περιπτώσεις, όπως:

1. Της Φασκομηλιάς.
2. Των Λεγραινών.
3. Της Βάρης.
4. Της Στροφυλιάς.
5. Τοῦ Κοκκιναρά.
6. Τοῦ Φλαμουρίου τῆς Μαγνησίας κ. ἄ.

Μακαριστός Προκαθήμενος εἶχε πεῖ: «Σεῖς οἱ νεώτεροι μή κοιτᾶτε τό 96% τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Περιουσίας πού χάθηκε. Ἀξιοποιῆστε τό 4%. Αὐτούς τούς βράχους, αὐτές τίς πέτρες, αὐτό τό χῶμα νά τό κάνετε ΠΝΕΥΜΑ».

Ίδου ένα όραμα, ίδου ένας στόχος. Καί όλα αυτά μόνο για τόν Λαό
μας καί τήν Πατρίδα μας.

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ Β΄
ΠΡΟΕΔΡΟΣ